

INICIJATIVA ZA
EKONOMSKA I
SOCIJALNA PRAVA

SAVET ZA ŠTAMP
19 DEC 2023
12/12/2023

A11 – Initiative for Economic and Social Rights
Address: Džordža Vašingtona 54/7, 11000 Beograd
E-mail: office@a11initiative.org
Web: www.a11initiative.org
Phone: +38111/3225-172; +38111/3232-030

SAVET ZA ŠTAMP
Kraljice Natalije 28
11000 Beograd

A11* A11 - Inicijativa za ekonomska
i socijalna prava
Broj: 238/2023
Datum: 14.12.2023.
BEOGRAD

Podnosilac žalbe: Udruženje A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava, sa sedištem na adresi Džordža Vašingtona 54/7, 11000 Beograd, koje zastupa Danilo Ćurčić, direktor

List protiv koga se podnosi žalba: Dnevni list „Blic“, odgovorni urednik štampanog izdanja Vladimir Vukmirović, izdavačko društvo „Ringier Serbia d.o.o.“, Kosovska 10, Beograd.

Ž A L B A

Na osnovu odredaba Zakona o javnom informisanju i medijima i Kodeksa novinara Srbije, A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava izjavljuje žalbu povodom vesti „Beskućnik nožem ubio cimera“, objavljene 22.11.2023. godine u dnevnom listu „Blic“ na 14. strani štampanog izdanja i čiji je autor potpisan inicijalima „V.Z.“ zbog izostanka nužnog stepena odgovornosti koju novinarska profesija podrazumeva i iskazane nepažnje prilikom izveštavanja koja za posledicu ima širenje lažnih zaključaka i širenje socijalnih stereotipa čime su grubo prekršene odredbe Kodeksa novinara Srbije i ugrožena prava čitave društvene grupe.

Tekst izveštava o slučaju ubistva koje se dogodilo u Novom Sadu 20.11.2023. godine, životnim okolnostima osumnjičenog i žrtve, navodnim uzrocima događaja i krivičnopravnim posledicama ovog čina. Ovom veću pokazan je visok nivo nesenzitivnosti prema položaju osoba u situaciji beskućništva budući da su se vinovnici događaja nalaze/ili u ovom socijalnom statusu.

dokaz: fotokopija članka objavljenog 22.11.2023. godine u dnevnom listu „Blic“

Ovim povodom, A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava, u čijem je radu fokus na zaštiti i unapređenju prava socijalno ugroženih grupa, ukazuje da neprimeren sadržaj teksta ukorenjen u odsustvu dužne pažnje novinara podstiče diskriminaciju i pothranjuje stereotipe, u konkretnom slučaju, u odnosu na osobe u situaciji beskućništva kako u Novom Sadu tako i u Srbiji. Podnosilac žalbe ističe da je autor sadržajem teksta **grubo prekršio Kodeks novinara Srbije u nekoliko tačaka.**

Najpre, član IV Kodeksa, koji se odnosi na **odgovornost novinara**, propisuje u tački 1 i Smernicama da je **novinarska profesija nespojiva sa širenjem bilo koje vrste: polnih, rodnih, etničkih, rasnih, socijalnih ili verskih stereotipa.** Takođe, istom tačkom Kodeksa propisano je da se **u izveštajima o krivičnim delima, nacionalna, rasna, verska, ideološka i politička pripadnost, kao i seksualno opredeljenje, socijalni i bračni status osumnjičenih lica i žrtava, pominju samo u slučajevima kada su opredeljenja, pripadnost ili status u neposrednoj vezi sa vrstom i prirodom počinjenog krivičnog dela.** U kritičnom tekstu ne samo da je spomenuto da su osumnjičeni izvršilac krivičnog dela i žrtva osobe u situaciji beskućništva već je u prvi plan stavljeno upravo ovo svojstvo i to tako što se u samom naslovu navodi da je „*Beskućnik nožem ubio cimera.*“. U daljem delu teksta provejavaju iste/slične sintagme poput „*juče se dogodilo ubistvo kada su se dvojica beskućnika sukobila...*“, „*dvojica beskućnika su živeli u napuštenoj kući*“, i tako dalje.

Dakle, činjenica da su osumnjičeni učinilac i žrtva osobe u situaciji beskućništva nema apsolutno nikakve veze sa vrstom i prirodom izvršenog krivičnog dela i u tom smislu novinar nije pokazao traženi stepen odgovornosti u izveštavanju spominjanjem „*karakteristika*“ i „*navika*“ učesnika ovog događaja čime ih je latentno stavio u prvi plan. Na ovaj način gradi se narativ o osobama u situaciji beskućništva kao licima koja se zbog „*loših životnih navika*“ odaju alkoholizmu i drugim porocima što u konačnici za rezultat može imati i sklonost ka oduzimanju života drugog čoveka. O „*beskućnicima*“ kao licima koja su sklona opijanju doprinose i navodna svedočenja komšija preneti u tekstu: „*Ubica je jedno vreme radio u motelu kao kuvar gde je imao smeštaj i hranu i platu od 1.000 evra, ali se odao alkoholu i postao beskućnik.* Pored toga što se isticanjem ovih svedočenja doprinosi gorepomenutom narativu o „*beskućnicima alkoholičarima*“ krši se i Član VII, tačka 2. Kodeksa koja novinarima i urednicima preporučuje da „**treba da izbegavaju spekulacije i prenošenje nedovoljno proverljivih stavova u izveštavanju o nesrećama i tragedijama u kojima ima stradalih ili su teško pogođeni materijalni i drugi interesi građana**“. Stavovi suseda o sklonosti ka alkoholizmu vinovnika ovog događaja nisu u dovoljnoj meri proverljivi, pritom su irelevantni za predmet izveštavanja i što je najproblematičnije stvaraju/produbljuju socijalne stereotipe o osobama u situaciji beskućništva. Beskućništvo nije izbor, a ni životna navika već društvena zadatost u kojoj živi veliki broj naših sugrađana i sugrađanki i nije moguće pripisivanje osobina imanentno vezanih za ovaj socijalni status.

Nadalje, Smernice tačke 1, člana IV Kodeksa propisuju da je „**nedopustivo kolokvijalno, pogrdno i neprecizno nazivanje određene grupe**“. U tekstu povodom kojeg podnosimo žalbu osobe u situaciji beskućništva se nazivaju „*beskućnicima*“ što predstavlja kolokvijalan i neprecizan naziv ove društvene grupe. Beskućništvo nije identitet već socijalni status/kategorija određen materijalnim i stambenim statusom ovih ljudi. Dakle, oni su pre svega ljudi/osobe koji/e se nalaze u situaciji beskućništva, a ne „beskućnici“. Korišćenje ovog epiteta kao identiteta dovodi do depersonalizacije ljudi što je suprotno citiranom članu Kodeksa.

Član IV Kodeksa prekršen je i u tački 3 koja ukazuje da je „**novinar dužan da poštuje pravilo pretpostavke nevinosti i ne sme nikoga proglasiti krivim do izricanja sudske presude**“, dok je u Smernicama iste tačke ovo pravilo utvrđeno „**čak i u slučaju priznanja krivice**“. Budući da naslov vesti glasi: „*Beskućnik nožem ubio cimera*“ te da dnevni list „Blic“ ne pravi razliku između osumnjičenog i pravnosnažno osuđenog na ovaj način je grubo prekršena pretpostavka nevinosti i to u naslovu, delu teksta koji je najefektivniji i neretko jedino i pročitano. Dalje u tekstu autor ispravlja ovu grešku i navodi da je u pitanju osumnjičeni, ali je u smislu koji propisuje Kodeks prekršaj već učinjen.

Opisanim preplitanjem socijalnog statusa osumnjičenog sa prirodom izvršenog krivičnog dela krši se i član V Kodeksa, koji se tiče **novinarske pažnje**, i to tačka 4 - „*novinar mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji i učiniće sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poreklu*. U Smernicama za ovu tačku navodi se da „*pripadnost određenoj etničkoj, političkoj, ideološkoj, ili nekoj drugoj grupi, kao i bračno stanje, versko opredeljenje, društveno poreklo, navodi se samo u slučajevima kada je taj podatak neophodan za puno razumevanje konteksta događaja o kojem se izveštava*“. Okolnost da je osumnjičeni osoba u situaciji beskućništva nikako nije od značaja za puno razumevanje konteksta događaja o kojem se izveštava i u tom smislu novinar je pokazao potpuno odsustvo svesti o diskriminatornim efektima svog izveštavanja.

Imajući u vidu sve navedeno, A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava **podnosi žalbu Savetu za štampu i predlaže da je Komisija za žalbe usvoji, i da utvrdi da je dnevni list „Blic“ povredio odredbe Kodeksa novinara Srbije, te da istom listu naloži objavljivanje navedene odluke.**

Za podnosioca žalbe:

Danilo Ćurčić, direktor
A 11 – Inicijativa za
ekonomska i socijalna prava

BESKUĆNIK NOŽEM UBIO CIMERA

U Novom Sadu kod Higijenskog zavoda juče se dogodilo ubistvo kada su se dvojica beskućnika sukobila, a osumnjičeni za ubistvo Bogoljub F. (47), je nezvanično, svoju žrtvu Nikolu N. (38), ubo 30 puta nožem od kojih je 18 u srce, deset u leđa i dva puta u noge. Ubistvo je otkriveno kada je Bogoljub F. došao u policijsku stanicu i priznao da je počinio zločin. Muškarac koji je osumnjičen za zločin je, navodno, bio je pod dejstvom alkohola. Kako pričaju ljudi koji su ga poznavali, dvojica beskućnika su živeli u napuštenoj kući. Ubijeni Nikola N. je poreklom iz Kisača. Ubica je jedno vreme radio u motelu kao kuvar gde je imao smeštaj i platu od 1.000 evra, ali se odao alkoholu i postao beskućnik. V. Z.